

بررسی یک رفتار یاری‌رسان: رابطه بین ویژگیهای شخصیتی با تمایل به اهداء عضو

تاریخ دریافت مقاله: ۹۲/۷/۴ تاریخ پذیرش مقاله: ۹۲/۱۱/۱۱

پریسا دهکردیان^۱

عبدالزهره نعیمی^۲

چکیده

مقدمه: یکی از مصادیق رفتار جامعه‌پسند، اهداء عضو است. پژوهش‌های گوناگون ضرورت توجه به ابعاد اجتماعی، علمی و مذهبی اهداء عضو را روشن کرده‌اند. طبق آمار، نرخ اهداء عضو در کشور ایران و به خصوص در خوزستان بسیار پایین است، لذا این پژوهش با هدف بررسی رابطه بین ویژگیهای شخصیتی با تمایل به اهداء عضو انجام شده است.

روش: پژوهش از نوع همبستگی و نمونه آن شامل ۳۶۰ دانشجوی دانشگاه شهید چمران اهواز بود که با روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای انتخاب شدند. جمع‌آوری اطلاعات با استفاده از پرسشنامه نظام ارزشهای آلپورت، ورنون و لیندزی (۱۹۶۰) و پرسشنامه محقق ساخته تمایل به اهداء عضو انجام شد. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از تحلیل رگرسیون لجستیک استفاده شد.

یافته‌ها: نتایج نشان داد که هیچ کدام از شش نوع شخصیت پیش‌بین خوبی برای تمایل یا عدم تمایل به اهداء عضو نیستند.

نتیجه‌گیری: نتایج این پژوهش ممکن است تلویحاتی برای بررسی سایر جنبه‌های تمایل به اهداء عضو مانند جنبه‌های اجتماعی و زیستی داشته باشد.

کلیدواژه‌گان: اهداء عضو، ویژگیهای شخصیتی، دانشجویان، رفتار جامعه‌پسند

^۱ دانشجوی دکتری روانشناسی pdehkordy@yahoo.com

^۲ دانشیار دانشگاه شهید چمران

The study of a prosocial behavior: the relationship between Personality Characteristics with tendency to organ donation

Dehkordian, P.

Noami, A.Z.

Abstract

Introduction: One of the justifications of prosocial behavior is organ donation. Different studies administrated the importance of attention to social, scientific and religion component of prosocial behavior. According to statistics the rate of organ donation in Iran and especially in Khuzestan is low. The aim of this is that investigate the probability of organ donation based on Personality Characteristics. Six type of personality including political, social, religion, scientific, economic & art were investigated for the anticipating of tendency to organ donation in students.

Method: 360 girl and boy student were participated in this study. For assessment the Personality Characteristics, the study of value questionnaire (Allport, Vernon and Lindsey) was used.

Result: Data were analyzed by logistic regression and showed that any of 6 Personality Characteristics didn't anticipate the tendency for organ donation. **Conclusion:** The result of this study may be having the implications for the other aspect of organ donation such as social and natural aspect.

Key words: organ donation, Personality Characteristics, student, prosocial behavior

مقدمه

ایثار کردن، دیگران را بر خود مقدم شمردن و یاری رساندن به دیگران از سازه‌های مثبتی است که در دین اسلام بسیار اهمیت دارد. در ادبیات روان‌شناسی اجتماعی نیز این اعمال تحت عنوان رفتارهای جامعه‌پسند^۱ مورد توجه است. یکی از مصادیق رفتار جامعه‌پسند، اهداء عضو^۲ است. پیوند عضو یعنی اینکه تمام یک عضو یا بخشی از آن را از بدن فردی خارج کرده و در بدن فرد دیگری بگذارند. هدف از پیوند، جایگزین کردن یا ترمیم عضو صدمه‌دیده یا از کارافتاده در شخص گیرنده است. به شخصی که پیوند را دریافت می‌کند، گیرنده و به کسی که عضو را اهداء می‌کند، اهداءکننده یا دهنده می‌گویند. اهداءکننده عضو می‌تواند یک شخص زنده یا شخصی متوفی (مرده) باشد. یکی از شرایط مناسب برای اهداء عضو، وقوع مرگ مغزی است. طبق آمار، ایران در بین کشورها بیشترین میزان مرگ مغزی و کمترین آمار اهداء عضو را دارد. در کشورهای اروپایی و آمریکایی آمار اهداء عضو بین ۲۰ تا ۲۵ در هر یک میلیون نفر جمعیت است و این آمار در اسپانیا به عنوان کشور پیشرو در این زمینه، ۳۵ نفر در یک میلیون نفر جمعیت است، در حالی که در ایران در سال گذشته این میزان تنها ۲/۹ نفر در یک میلیون نفر بوده است. ایران در بین کشورها در اهداء عضو رتبه چهل و دوم را دارد و نرخ عدم رضایت اهداء عضو در کشور به ۶۳ درصد می‌رسد. اگرچه این آمار ملی بوده و به کلیه استانهای کشور اشاره دارد، وضعیت استان خوزستان در این زمینه حتی از میانگین کشوری نیز نامطلوب‌تر است. خوزستان استان حادثه‌خیزی است و وقایع و حوادث موجب مرگ مغزی شدن بسیاری از افراد می‌شود، ولی خانواده‌ها به اهداء عضو رضایت نمی‌دهند. خوزستان از نظر میزان اهداء عضو در ایران در قعر جدول قرار دارد. طبق آمار در صورت اهداء عضو فقط ۲۰ درصد افراد مرگ مغزی، می‌توان نیازهای بیماران در انتظار پیوند اعضا را برطرف کرد. توجه به آمارهای فوق اهمیت یک نکته را برجسته می‌سازد که چه افرادی آمادگی بیشتری برای این رفتار یاری‌رسان دارند؟ مطالعات انجام شده در سایر کشورها به جنبه‌های اخلاقی، مذهبی و اجتماعی این عمل توجه کرده‌اند (کامرون و هافنبرگ^۳، ۱۹۹۹؛ نورزورانی، آزاد و نورمن^۴، ۲۰۱۲؛ کواد، کارتر و لینگ^۵، ۲۰۱۳؛ البور، وویووت، آیمون و ایمران^۶، ۲۰۱۱). در ایران نیز چند مطالعه به آن پرداخته‌اند (اکرمی، اساتی، زاهدی و رازا^۷، ۲۰۰۴؛ لاریجانی و زاهدی^۸، ۲۰۰۷؛ الخدر^۹، ۲۰۰۲). برخی محققان معتقدند که به غیر از مسائل فرهنگی، اجتماعی، آموزشی و موانع زبانی، مسائل مذهبی نیز نقش

- 1 - prosocial behaviors
- 2 - organ donation
- 3 - Cameron & Hoffenberg
- 4 - Noor Zurani, Azad & Norman
- 5 - Coad, Carter & Ling
- 6 - Oliver, Woywodt, Aimun & Imran
- 7 - Akrami, Osati, Zahedi & Raza
- 8 - Larjani & Zahedi
- 9 - Al-khader

مهمی در تصمیم‌گیری برای اهداء عضو ایفا می‌کنند (الیور و همکاران، ۲۰۱۱). آلبریش، بندیکت، هالر و لونسون^۱ (۲۰۰۱) در سه مطالعه آزمایشی با ارزیابی جنبه‌های روانی-اجتماعی اهداء عضو، شش نوع اهداء‌کننده عضو زنده (افزادی که در زمان حیات عضوی از خود را اهداء می‌کنند) را توصیف کردند: وابسته ژنتیکی، وابسته عاطفی، نیکوکاران هدفمند، نیکوکاران بدون هدف، فروشندگان و مبادله‌کننده‌ها. این واقعیت که وجوه چندگانه شخصیت در رفتار یاری‌رسان دخیل است منجر به طرح فرضیه شخصیت نوع‌دوست از سوی برخی محققان شده است (بارون، برن و برنسکامب، ترجمه کریمی، ۱۳۹۱، ص. ۵۸۵).

داویدای، گیلوویچ و راس^۲ (۲۰۱۲) در مطالعه‌ای شش سؤال را در زمینه رفتارهای جامعه‌پسند از مشارکت‌کنندگان پرسیدند که یکی از آنها «تمایل به اهداء عضو» بود. شرکت‌کنندگان در تحقیق تحت هر شرایطی اهداء عضو را مشابه سایر رفتارهای جامعه‌پسند نظیر گذراندن وقت به صورت داوطلبانه با فقرا، ایثار و اجازه دادن به دیگران برای گرفتن نوبت آنها در صف و... ارزیابی کردند.

یکی از قدیمی‌ترین مطالعات در این زمینه مطالعه کلوند^۳ (۱۹۷۵) است که به بررسی ویژگی‌های شخصیتی، تصور از بدن و نگرش اجتماعی اهداء‌کنندگان عضو در برابر غیراهداء‌کنندگان پرداخت. یافته‌های مطالعه او نشان داد که اهداء‌کنندگان عضو نمرات بالاتری در ارزشهای زیبایی-شناختی و اجتماعی و نمرات پایین‌تری در ارزشهای سیاسی نسبت به غیراهداء‌کنندگان دریافت می‌کنند. به اعتقاد وی نمرات بالاتر در ارزش اجتماعی می‌تواند نشانگر جهت‌گیری انسانی‌تر اهداء‌کنندگان عضو باشد.

مطالعات جدیدتر نیز همچنان به بررسی این مسئله می‌پردازند. بسر، امیر و بارکان^۴ (۲۰۰۴) با بررسی ویژگی‌های شخصیتی دانشجویان در پیش‌بینی اهداء یا عدم اهداء عضو نشان دادند که قدرت‌طلبی و ترس هوشیارانه از مرگ متغیرهای معنی‌داری در تشخیص گروه اهداء‌کننده و غیراهداء‌کننده هستند. بکرز^۵ (۲۰۰۶) جهت‌گیری ارزشهای جامعه‌پسند را با اهداء عضو پس از مرگ مرتبط دانست. در ایران بررسی کلانتتری، خاندان، قائمی و درتاج^۶ (۲۰۱۲) در زمینه ویژگی‌های شخصیتی و سلامت روانی خانواده‌های اهداء‌کننده عضو و غیراهداء‌کننده نشان داد، عواملی خارج از سلامت روانی و ویژگی‌های شخصیتی به جز توافق‌جویی می‌توانند پیش‌بینی‌کننده متغیر گروهی (اهداء‌کننده بودن یا نبودن) باشد.

ارزشها یکی از مفاهیم فرهنگی هستند که ترجیحات ما را مشخص می‌کنند و بر انتخاب هدفها و روش رسیدن به آنها اثر می‌گذارند (هیلی، ترجمه زندی‌پور، ۱۳۷۵)، لذا می‌توانند یکی از وجوه

- 1 - Olbrisch, Benedict, Haller & Levenson
- 2 - Davidai, Gilovich & Ross
- 3 - Cleveland
- 4 - Besser, Amir & Barkan
- 5 - Bekkers
- 6 - Kalantari, Khandan, Ghaemi & Dortaj

مهم و اساسی شخصیت ما را تشکیل دهند. آلپورت یکی از نظریه‌پردازان مطرح شخصیت در نظریه خود به مفهوم فلسفه متحدکننده زندگی اشاره می‌کند. از نظر او بزرگسال پخته از فلسفه متحدکننده زندگی برخوردار است که مسئول هدایت کردن زندگی به سمت هدفهای آینده می‌باشد. وی ارزشهای شخصی را مبنای فلسفه زندگی وحدت‌بخش می‌داند که هر کس درجاتی از هر نوع ارزش را دارد ولی یک یا دو ارزش بر شخصیت حاکم هستند (شولتز و شولتز، به نقل از سیدمحمدی، ۱۳۸۸، ص. ۲۹۶). این ارزشها عبارتند از:

الف) ارزشهای نظری که با کشف حقیقت ارتباط دارند و با رویکرد تجربی، عقلانی و منطقی به زندگی مشخص می‌شوند.

ب) ارزشهای اقتصادی که با سودمندی و عملی بودن ارتباط دارند.

ج) ارزشهای هنرشناختی که با تجربیات هنری، فرم، هماهنگی و زیبایی ارتباط دارند.

د) ارزشهای اجتماعی که بازتاب روابط انسانی، نوع‌دوستی، احسان و نیکوکاری هستند.

ه) ارزشهای سیاسی که به اراده شخصی، نفوذ، مقام و حیثیت در تمام کارها نه فقط کارهای سیاسی مربوط می‌شوند و

و) ارزشهای مذهبی که با مسائل عارفانه و شناختن دنیا ارتباط دارند (شولتز و شولتز، به نقل از سیدمحمدی، ۱۳۸۸، ص. ۲۹۶).

با توجه به نقش قابل توجه ویژگیهای شخصیتی و ارزشها در مسئله اهداء عضو، بررسی دقیق و موشکافانه در این زمینه می‌تواند راهگشای تغییر در وضعیت فعلی اهداء عضو باشد.

روش پژوهش

این پژوهش از نوع همبستگی و جامعه آماری آن شامل کلیه دانشجویان ساکن در خوابگاههای دانشجویی دانشگاه چمران اهواز بود که ۳۶۰ نفر از آنها با روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای انتخاب شدند.

ابزار پژوهش

- پرسشنامه ارزشهای آلپورت، ورنون و لیندزی^۱ (۱۹۶۰): این پرسشنامه متشکل از دو بخش است: ۳۰ سؤال دوگزینه‌ای و ۱۵ سؤال چهارگزینه‌ای که مجموع نمرات فرد در هر شش ارزش با جمع گزینه‌های مربوط به همان ارزش محاسبه می‌شود. این شش ارزش به تفکیک عبارتند از: ارزشهای علمی، اقتصادی، هنری، اجتماعی، سیاسی و مذهبی. پایایی این پرسشنامه در ایران در پژوهشهای مختلفی بررسی و تأیید شده است. ضریب همسانی درونی ارزشها از ۰/۷۷ تا ۰/۸۵ متغیر بوده است (اکرامی، دشتوان اردستانی و فرهید، ۱۳۹۰؛ احمدی، ۱۳۷۸؛ سمیعی، نائلی و

1 - Allport, Vernon & Lindsey

طاهر نشاط‌دوست، ۱۳۸۴). در پژوهش حاضر ضرایب پایایی این پرسشنامه به تفکیک ارزش‌های شش‌گانه به این ترتیب است: ارزش علمی (۰/۸۵)، ارزش اقتصادی (۰/۷۷)، ارزش هنری (۰/۸۳)، ارزش اجتماعی (۰/۸۱)، ارزش سیاسی (۰/۸۲) و ارزش مذهبی (۰/۷۸).

یافته‌های پژوهش

شاخص‌های توصیفی نمرات شرکت‌کنندگان در پژوهش به تفکیک گروه موافق و مخالف با اهداء عضو برای شش نوع شخصیت در جدول ۱ آمده است.

جدول ۱: شاخص‌های آماری افراد بر حسب نوع شخصیت

متغیر	میانگین		انحراف استاندارد	
	مایل به اهداء عضو	غیرمایل	مایل به اهداء عضو	غیرمایل
شخصیت مذهبی	۳۶/۵۸	۳۴/۰۴	۱۰/۰۴	۹/۳۴
شخصیت سیاسی	۳۹/۲۷	۳۹/۱۱	۵/۳۳	۵/۳
شخصیت اجتماعی	۴۲/۱۷	۴۳/۷۲	۵/۰۳	۳/۷۹
شخصیت هنری	۳۴/۵	۳۲/۹۳	۶/۸۶	۵/۵۲
شخصیت اقتصادی	۴۲/۹۶	۴۴/۹	۶/۵	۷/۱۸
شخصیت علمی	۴۳/۵۲	۴۵/۴	۷/۸۵	۴/۷۷

همان‌طور که در جدول ۱ مشاهده می‌شود، گروه غیرمایل به اهداء عضو در شخصیت اجتماعی، علمی و اقتصادی میانگین نمرات بیشتری دارند، اما در ویژگی‌های شخصیت مذهبی، سیاسی، زیبایی‌شناختی گروه موافق اهداء عضو از میانگین نمرات بالاتری برخوردارند. برای برآورد میزان تشخیص تمایل یا عدم تمایل به اهداء عضو و پیش‌بینی احتمال آن در دانشجویان بر اساس ویژگی‌های شخصیتی از رگرسیون لجستیک استفاده شد که نتایج آن در جدول ۲ ارائه شده است.

جدول ۲: نسبت شانس، آماره والد و ضرایب رگرسیون

متغیرها	Exp(B)	سطح معنی‌داری	درجه آزادی	Wald	S.E	B
شخصیت مذهبی	۰/۸۹۷	۰/۱۲۱	۱	۲/۴	۰/۰۷	-۰/۱۰۹
شخصیت سیاسی	۰/۹۳۹	۰/۴۱۶	۱	۰/۶۶۲	۰/۰۷۷	-۰/۱۰۹
شخصیت اجتماعی	۱/۰۴۹	۰/۵۷	۱	۰/۳۲۲	۰/۰۸۴	۱/۰۴۹
شخصیت هنری	۰/۸۹۶	۰/۱۷۲	۱	۱/۸۶۲	۰/۰۸۱	۰/۸۹۶
شخصیت اقتصادی	۰/۹۵۳	۰/۵۶۶	۱	۰/۳۲۹	۰/۰۸۴	۰/۹۵۳
شخصیت علمی	۰/۹۹۴	۰/۹۰۹	۱	۰/۰۱۳	۰/۰۵۱	۰/۹۹۴
مقدار ثابت	۲۴۹۴/۵۷۴	۰/۵۵۶	۱	۰/۳۴۷	۱۳/۲۷۴	۲۴۹۴/۵۷۴

$$X^2 = ۱۲/۴۴, (p=۰/۱۳۴)$$

همان‌طور که در جدول ۲ مشاهده می‌شود، نتایج آزمون کاکس و اسنل نشان می‌دهد وزن متغیرهای شخصیتی در پیش‌بینی عضویت گروهی ۰/۰۳۶ است که وزن مطلوبی نیست و هیچ‌کدام از متغیرهای پیش‌بین وارد شده در معادله نقش معنی‌داری در پیش‌بینی متغیر گروهی ندارند. به عبارت دیگر، هیچ‌یک از دیگر متغیرها نمی‌توانند وارد معادله شوند. بر اساس مقادیر Wald هیچ‌کدام از متغیرهای پیش‌بین ضریب معنی‌داری ندارند. میزان طبقه‌بندی صحیح و نادرست افراد مایل و غیرمایل به اهداء عضو در جدول ۳ آمده است.

جدول ۳: جدول طبقه‌بندی

پیش‌بینی شده		گروه مایل	گروه غیرمایل	کل	مشاهده شده
گروه مایل	گروه غیرمایل				
۲۸۲	۰	۲۸۲	۰	۱۰۰	گروه مایل
۲۰	۰	۲۰	۰	۰	گروه غیرمایل
	۹۳/۴				کل

بر اساس نتایج جدول ۳، در مجموع ۹۲/۱ مشارکت‌کنندگان به درستی طبقه‌بندی شده‌اند؛ ۲۸۲ نفر از گروه مایل به اهداء عضو در برابر ۲۰ نفر از گروه غیرمایل به اهداء عضو. از آنجا که ۱۰۰ درصد گروه مایل به اهداء عضو هستند، در این مرحله و با در نظر گرفتن یافته‌های جدول ۲، مدل گروه مطالعه را به درستی تفکیک کرده است.

بحث و نتیجه‌گیری

طبق آمارهای ارائه شده توسط مسئولان، هر ساله تعدادی بر اساس مرگ مغزی و تعدادی نیز در انتظار اهداء عضو جان خود را از دست می‌دهند. چنانچه بتوان آمار اهداء عضو از جسد را به میزان ۲۰ درصد افزایش داد، می‌توان از وقوع بسیاری از فوت‌هایی که در اثر از کار افتادن اعضاء اتفاق می‌افتد، جلوگیری کرد. برای گسترش فرهنگ اهداء عضو ضروری است تا رفتارهای اهداء‌کنندگان عضو اعم از بالقوه یا بالفعل مورد بررسی قرار گیرد. شخصیت به عنوان مجموعه صفاتی که جهت‌های رفتاری را تعیین می‌کند، نقش تعیین‌کننده‌ای در نحوه رفتار کردن دارد. این پژوهش در پی بررسی این موضوع است که چه نوع شخصیت‌هایی پیش‌بین خوبی برای تمایل به اهداء عضو هستند؟

یافته‌های پژوهش نشان داد که هیچ‌کدام از شش تیپ شخصیتی که به نوعی نشانگر ارزش‌های اجتماعی، اقتصادی، سیاسی، مذهبی، علمی و زیبایی‌شناختی هستند با تمایل به اهداء عضو رابطه ندارند. یافته‌های این تحقیق با یافته کلانتری و همکاران (۲۰۱۲) همسو است که ارتباطی بین سلامت روانی و ویژگی‌های شخصیتی (به جز توافق‌جویی) با تمایل به اهداء عضو اعضای خانواده مشاهده نکردند. توافق‌جویی که برخی معادل فارسی آن را خوشایندی نامیده‌اند، به صفاتی نظیر خوش‌قلب، دلسوز، ساده‌دل و مؤدب اشاره دارد. چنانچه انتظار می‌رود مطالعه کلانتری و همکاران (۲۰۱۲) نشان داده است که این ویژگی شخصیتی می‌تواند با تمایل به اهداء عضو اعضای خانواده مرتبط باشد. در این پژوهش ارزش‌های اجتماعی نظیر روابط انسانی، نوع‌دوستی، احسان و نیکوکاری مشابه توافق‌جویی می‌باشند، درحالی‌که پیش‌بینی‌کننده تمایل به اهداء عضو نیستند. آنچه تضاد نتایج این دو مطالعه را تبیین می‌کند، از دو زاویه قابل توجه است؛ اول، تفاوت در زمان تصمیم‌گیری برای اهداء عضو. در مطالعه کلانتری افراد عمل اهداء عضو فردی از اعضای خانواده که فوت شده است را مورد تأیید قرار داده‌اند، اما در این مطالعه افراد صرفاً تمایل خود را برای اهداء عضو پس از مرگ اعلام کرده‌اند. به نظر می‌رسد توانایی تصمیم‌گیری برای اهداء عضو عزیزی که عضو خانواده است، به نوع‌دوستی بیشتری احتیاج داشته باشد. دوم، تعداد افراد نمونه مطالعه کلانتری و همکاران است که ۳۰ نفر می‌باشد و در این مطالعه حجم نمونه حدود ده برابر شده است.

اگرچه یافته کلوند (۱۹۷۵) مذهبی بودن را با تمایل به اهداء عضو مرتبط می‌داند، اما بسر و همکاران (۲۰۰۴) نیز همسو با یافته این تحقیق رابطه معنی‌داری بین تمایل به اهداء عضو و ارزش‌های مذهبی مشاهده نکردند. بر اساس نظریه آپورت انتظار می‌رود بین ویژگی‌های شخصیتی و تمایل به اهداء عضو رابطه وجود داشته باشد. چنانکه اشاره شد، ارزش‌های اجتماعی بازتاب ویژگی شخصیتی روابط انسانی، نوع‌دوستی، احسان و نیکوکاری هستند که به نظر می‌رسد با رفتار جامعه‌پسند و یاری‌رسانی نظیر اهداء عضو ارتباط محکمی داشته باشد. از طرفی این مطالعه نشان داد که ۸۵ درصد دانشجویان تمایل خود را به اهداء عضو اعلام کرده‌اند، درحالی‌که تفاوتی بین ویژگی‌های شخصیتی آنها و افراد غیرمایل به اهداء عضو مشاهده نشد. برای این میزان بالای تمایل به اهداء

عضو و بی‌ارتباطی آن با ویژگیهای شخصیتی می‌تواند دو تبیین ارائه کرد: می‌توان آن را ناشی از ویژگیهای فطری دانست که تحت‌تأثیر تفاوت‌های فردی (آن چیزی که موضوع اصلی شخصیت است) قرار نمی‌گیرد. به عبارت دیگر، افراد فارغ از تفاوت‌های فردی و بی‌ارتباط با ارزشهای حاکم بر شخصیتشان تمایل به اهداء عضو دارند. تبیین دیگر که قوی‌تر به نظر می‌رسد رهیافتی برای بررسی عوامل اجتماعی به عنوان پیش‌بینی‌های تمایل به اهداء عضو فراهم می‌کند. عوامل اجتماعی و برای عوامل فردی عمل کرده و علیرغم وجود تفاوت‌های فردی و شخصیتی زمینه بروز تمایل برابر افراد برای انجام یک رفتار یاری‌رسان فراهم می‌کند. یافته‌های این مطالعه چشم‌انداز مطلوبی را در برابر مسئولان و برنامه‌ریزان جهت افزایش آمار اهداء عضو قرار می‌دهد. این پژوهش با توجه به ادبیات اندکی که در زمینه اهداء عضو در ایران وجود دارد بستری برای بررسی عوامل اجتماعی در پژوهش‌های آتی فراهم می‌کند. پیشنهاد می‌شود مطالعات بعدی به بررسی این تمایل و ارتباط آن با متغیرهای اجتماعی (مانند تبلیغات و رسانه‌ها، آگاهی و...) در برابر متغیر فردی مانند ویژگی شخصیتی پردازند. همچنین انتظار می‌رود دانشجویان به عنوان جامعه مورد مطالعه این تحقیق از حداقل آگاهی در مورد اهداء عضو برخوردار باشند. انجام تحقیق مشابه در جامعه‌ای با همین سن و با تحصیلات زیردپلم (غیردانشگاهی) ممکن است نتایج جدیدی به دست دهد. از محدودیت‌های پژوهش حاضر این بود که اکثر دانشجویان مورد بررسی کمتر از ۳۵ سال داشتند و اقتضای سن جوانی جسارت است، لذا بررسی و اجرای این مطالعه در گروه سنی بالای ۴۰ سال پیشنهاد می‌شود.

منابع

- احمدی، احمد. (۱۳۷۸). بررسی مقدماتی گرایش‌های ارزشی دانشجویان دانشگاه اصفهان. مجله پژوهشی علوم انسانی دانشگاه اصفهان، ۱، ۲۳-۱۵.
- اکرامی، محمود، دشتوان اردستانی، زهرا و فرهد، امیرهوشنگ. (۱۳۹۰). اندازه‌گیری ارزش‌های دانشجویان دانشگاه پیام نور تهران. پژوهش و برنامه‌ریزی در آموزش عالی، ۶۰، ۱۳۶-۱۲۱.
- بارون، رابرت، برن، دان و برنسکامب، نابلا. (۱۳۹۱). روان‌شناسی اجتماعی. ترجمه یوسف کریمی. تهران: نشر روان.
- سمیعی، فاطمه، نائلی، حسین و طاهرنشادوست، حمید. (۱۳۸۴). بررسی رابطه بین نظام ارزش‌ها و خلاقیت در دانشجویان سال اول دانشگاه اصفهان. مجله علمی- پژوهشی دانشگاه اصفهان، ۱۹، ۹۸-۸۳.
- شولتز، دوان و شولتز، سیدنی‌الن. (۱۳۸۸). نظریه‌های شخصیت. ترجمه یحیی سیدمحمدی. تهران: نشر ویرایش.
- هیلی، چارلز. (۱۳۷۵). مشاوره حرفه‌ای برای معلمان و مشاوران. ترجمه طیبه زندی‌پور. تهران: نشر نادى.

- Akrami, S.M., Osati, Z., Zahedi, F., & Raza, M. (2004). Brain death: Recent ethical and religious considerations in Iran. *Transplant Process*, 36, 2883-2887.
- Al-khader, A.A. (2002). The Iranian transplant program: Comment from an Islamic perspective. *Nephrology Dial Transplant*, 17, 213-215.
- Bekkers, R. (2006). Traditional and health-related philanthropy: The role of resources and personality. *Social Psychology Quarterly*, 4, 349-366.
- Besser, A., Amir, M., & Barkan, S. (2004). Who signs an organ transplant donor card? A study of personality and individual differences in sample of Israeli university students. *Personality and Individual Differences*, 36, 1709-1723.
- Cameron, J.S., & Hoffenberg, B. (1999). The ethics of organ transplantation reconsidered: Paid organ donation and the use of executed prisoners as donors. *Kidney International*, 55, 724-732.
- Cleveland, S.E. (1975). Personality characteristics, body image and social attitudes of organ transplant donors versus non-donors. *Psychosomatic Medicine*, 37, 313-319.
- Coad, L., Carter, N., & Ling, J. (2013). Attitudes of young adults from the UK towards organ donation and transplantation. *Transplantation Research*, 9, 1430-1440.
- Davidai, Sh., Gilovich, T., & Ross, L.D. (2012). The meaning of default option for potential organ donation. *PNAS*, 38, 15201-15205.
- Kalantari, M., Khandan, F., Ghaemi, F., & Dortaj, C. (2012). Personality characteristics and mental health of organ donor and non-donor families. *World Applied Sciences Journal*, 16, 1183-1188.
- Larijani, B., & Zahedi, F. (2007). Looking for medically and ethically justified model for organ transplantation. *Biomedicine Journal*, 334, 502-505.
- Noor Zurani, M.D., Azad, H.R., & Norman, D. (2012). Review paper: Organ transplants: Ethical, social, and religious issues in a multicultural society. *Asian Journal of Public Health*, 22, 3271-3278.
- Olbrisch, M.A., Benedict, S.M., Haller, D.L., & Levenson, J.L. (2001). Psychosocial assessment of living organ donors: Clinical and ethical considerations. *Program of Transplantation*, 11, 40-49.
- Oliver, M., Woywodt, A., Aimun, A., & Imran, S. (2011). Organ donation, transplantation and religion. *Nephrology Dial Transplant*, 26, 437-444.
- www.mardomsalari.com ۱۳۸۸ ۱/۲۵ صفحه اصلی تاریخ مشاهده
- www.isna.ir/fa/news/92021711894 ۱۳۹۲ صفحه اصلی تاریخ مشاهده ۱۷ اردیبهشت